

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาความเชื่อการบวงสรวงเทวดาของชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ
อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

ผู้วิจัย : พระมหาปริชา จนทอมโม (อุตมกัน)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขา วิชาพระพุทธศาสนา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระราชรัตนาลงกรณ์,ดร. ป.ธ.๔, ค.บ, ศษ.ม, พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

: พระราเชนทร์ วิจารณ์, ดร. พธ.บ., ศศ.ม., Ph.D. (Pali & Bud)

: ผศ.ดร. เจษฎา มุลยาพอ, พธ.บ. M.A. Ph.D. (Bud)

วันที่สำเร็จการศึกษา :/ / ๒๕๕๙

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิด ความเชื่อ และพิธีกรรมการบวงสรวงเทวดาในพระพุทธศาสนา ๒) ศึกษาความเชื่อเรื่องการบวงสรวงเทวดาของชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย และ ๓) ศึกษาคุณค่าของการบวงสรวงเทวดาที่ต่อชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

ผลการศึกษาพบว่า ชาวอีสานจึงต้องพึ่งพาอาศัยป่าไม้และธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิต โดยการทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ บางปีสภาพดินฟ้าอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก เกิดภัยธรรมชาติ แห้งแล้ง จึงทำให้เกิดความเกรงกลัวต่ออำนาจเหนือธรรมชาติ ลึกลับ เป็นเหตุให้เกิดความเชื่อเรื่องผีสาร เทวดาอารักษ์ จึงมีการเซ่นสรวงบูชาอ่อนน้อมให้ป้องกันรักษา ให้เกิดความปลอดภัย ดังนั้นชาวอีสานจึงมีพิธีกรรมการบูชาผีบรรพบุรุษ ชาวอีสานถือว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตเป็นอย่างมากความเชื่อ หมายถึงการยอมรับนับถือ ในสิ่งนั้นๆ ในที่นี้คือการยอมรับนับถือ ว่ามีจริง แม้จะเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น แต่ก็เชื่อว่าเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่จริง และมีอำนาจคุ้มครองปกป้องรวมทั้งอวยพรอวยชัยให้ชาวบ้านอยู่เย็นเป็นสุขได้ ความเชื่อจึงเกิดจากสภาวะที่บุคคลให้ความมั่นใจ เห็นด้วยคล้อยตามและพร้อมที่จะปฏิบัติตามสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเชื่อทั้งสิ่งที่มองเห็นสัมผัสได้และสิ่งที่มองไม่เห็นเป็นอำนาจลึกลับที่มีผลทำให้มนุษย์ได้รับผลดีผลร้ายเมื่อมนุษย์เชื่อในอำนาจลึกลับนั้นก็กระทำการสิ่งต่างๆ เพื่อมิให้ถูกลงโทษและเพื่อให้อำนาจนั้นพึงพอใจต่อมาจึงมีพิธีกรรมต่างๆเพื่อบูชาเซ่นสรวงวิญญาณหรือเทพเจ้า

พิธีกรรมบวงสรวงเทวดาที่ปรากฏในชุมชนโคกหัวภู ทั้งหมดมีคุณค่าที่เกิดต่อบุคคล อันได้แก่ความเชื่อและความศรัทธากับสิ่งเหล่านั้นจะเห็นได้ว่า คติความเชื่อที่เป็นแนวคิดหลักของพระพุทธศาสนาที่ชาวชุมชนโคกหัวภู มีความเชื่อ ได้แก่ คติความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม ซึ่งสะท้อนออกมาจากพฤติกรรมหรือการกระทำของพิธีกรรมหรือวิถีชีวิต ความเชื่อเรื่องเทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องมงคลและอัปมงคล ความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม ความเชื่อเรื่องอำนาจคุณพระรัตนตรัยความเชื่อเรื่องบุญกรรม เพื่อให้เกิดความ สบายใจ เห็นคุณค่าของ คน สัตว์ และสิ่งของที่มีบุญคุณกับตนและชุมชน เกิด ความกตัญญูต่อบุพการี ความอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ มีความโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจงาม เป็นผลให้เกิดความสามัคคี เข้าวิถีชีวิตของ

ชาวบ้าน เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นพิธีกรรมที่สื่อถึงความหมายในการเคารพศรัทธาที่มีต่อผู้ที่มีพระคุณและเป็นการอนุรักษ์ประเพณีที่ดีงาม

คุณค่าการบวงสรวงเทวดาของชุมชนโคกหัวภู โดยการเชื่อมโยงกับภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนก่อให้เกิดความเข้าใจ ความมั่นใจ ความภูมิใจและความมีเกียรติภูมิ จะส่งผลให้เกิดทัศนคติต่อตนเองใจเชิงบวก และเมื่อชุมชนเกิดความคุ้นเคยกับแบบแผนทางสังคมของชุมชนก่อให้เกิดความเชื่อมั่น การยอมรับ การปรับตัวต่อพฤติกรรมภายในชุมชนได้ เกิดความรู้สึกพึงพอใจ และความรู้สึกเป็นเจ้าของ ชุมชนส่งผลให้เกิดความผูกพันกับชุมชนมากรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรรมท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาชุมชนพิธีกรรมการบวงสรวงเทวดาเป็นเครื่องมือที่คนในชุมชน มีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ถูกต้องสร้างสรรค์และสอดคล้องกัน ระหว่างคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ คนกับสิ่งแวดล้อม คนกับคน และคนสร้างทัศนคติต่อตนเอง พร้อมกันกับความผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับชุมชนซึ่งเป็นการสร้างพลังชุมชน ในการพัฒนาให้เกิดคุณภาพโดยใช้ปัญญาเป็นตัวเชื่อมต่อไปในปัจจุบัน เป็นการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในประยุกต์ใช้ในพิธี

Thesis Title : A Study of the beliefs in sacrificing the angels of the
Khokhuaphu Community Loatangkham sub-district,
Poanpisai district, Nongkhai Province

Researcher : Phramaha Preecha Chandhanamo (Udomkan)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phrarajaratanalongkorn Dr. B.A. (Ed.) M.A. (Ed.Admin.), PH. D.
(Buddhist studies)

: Phra Rachane Visārato B.A. M.A (Bud.) Ph.D. (Pali & Bud.)

: Assist. Prof. Dr. Jetsada Munyapho B.A., M.A. Ph.D. (Bud)

Date of Graduation :/ / 2016

ABSTRACT

The purposes of this thesis were 1) to study the concept, beliefs and rituals of sacrificing the dieties in Buddhism 2) to study the beliefs in sacrificing the dieties of Khokhauphu community, Laotangkam Sub-district, Ponpisai District, Nongkhai Province and 3) to study the value of sacrificing the dieties towards people in Khokhuaphu community, Laotangham Sub-district, Ponpisai District, Nongkhai Province.

The results of study were found that Northeastern people depend on the forests and nature in order to earn living by performing the agriculture as the main occupation such as agriculture, farming, husbandry etc. some years, the climate does not afford the cultivating the agricultural products, natural disaster and drought resulted in the fear of the super natural power. All these originated the beliefs in ghosts and guardian angels. The scarification and worship were established to protect in order to get safety. So Esan people perform the rituals to worship the ancestors' spirits that Esan people regard as the importance related to their lives. The belief means the acceptance in those things as they are, although those things can not be seen but believing that they exist really and having the power to protect and give the blessings to the folks to live well. The beliefs result from people's confidence, agree with and are ready to practice anything in which they believe both in the touchable or untouchable objects that make human receive both bad or good results. When human beings believe in the sacred power and do something in order

to free from being punished and to pamper those powers, so various rituals are established to sacrifice the souls or deities.

The rituals for sacrificing deities as appeared in Khokhuaphu community are worth towards individuals who believe in those things. It can be seen that the beliefs are regarded as the main principle of Buddhism in which people in Khokhuaphu community believe, that is, to believe in the law of Kama and the results of Kamma that reflect from behavior or action of rituals or the way of life. various beliefs such as the belief of deities, sacred, auspiciousness and unlucky, ghosts, auspicious moment and belief in the Triple Gems. The belief of the Law of Kamma results in happiness and realizes of the value of person, animals and all things that are gratitude for them. It originates the gratefulness, polite, respective, charitableness. All these result in unity connective to the folks' way of life, because these things are the rituals that indicate the meaning of faith in person whom they pay respect to and to conserve good tradition.

The worthiness of sacrificing deities of Khokhauphu community connective to the social background and culture of community originate understanding and confidence, proud and dignity produce the attitude towards oneself in the positive aspect and when the community is familiar to the social formats of community. It will result in the confidence, acceptance, adaptation towards behavior in community, satisfaction and feel self-belonging. It originates the relationship with the community connecting the relationship with the local rituals to develop the community. To worship the deities is the tool for the folks to create the right relationship to each other between the man and the supernatural power, man with environment, and man with man and man build up his own attitude with relationship with community in developing the balance by using wisdom connective to the present and to apply the Buddhist teaching for ritual performance.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเมตตาของพระเดชพระคุณ พระราชรัตนาลงกรณ์, ดร. ประธานที่ปรึกษา พระราชนทร์ วิสารโท, ดร. และ ผศ.ดร.เจษฎา มุลยาพอ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำตรวจแก้ข้อบกพร่องต่างๆ ให้สมบูรณ์ที่สุด ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง ขออนุโมทนาและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้วิจัย ขอขอบคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ที่กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจรูปแบบวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องสมบูรณ์ตามรูปแบบของงานวิจัย ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดวิทยาเขตหนองคาย ที่ได้ให้ความเอื้อเฟื้อและอำนวยความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลหนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยผู้วิจัย ขอขอบคุณและขออนุโมทนา

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ผู้วิจัยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

ท้ายที่สุด ผู้วิจัย ขอขอบคุณพระสงฆ์สามเณร และขอเจริญพรขอบคุณญาติโยมชุมชนโคกหัวภู ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ที่ให้ความอุปถัมภ์ด้วยดีเสมอมา ญาติโยมผู้อุปถัมภ์ในการทำวิทยานิพนธ์นี้ พร้อมทั้งญาติโยมทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามมา ณ ที่นี้ ที่มีส่วนและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยสำเร็จลงได้ เพื่อความเจริญรุ่งเรืองและความมั่นของพระพุทธศาสนาสืบต่อไป

พระมหาปรีชา จันทธมโม (อุตมกัน)

๑๑ มีนาคม ๒๕๕๙